

Hành lang pháp lý cho tập đoàn kinh tế?

Ảnh minh họa

LG. Nguyễn Duy Hoàn

(Trưởng phòng Pháp chế - Bảo hiểm tiền gửi Việt Nam)

Trong những năm gần đây, nền kinh tế nước ta hình thành các tập đoàn kinh tế nhà nước trong một số lĩnh vực. Đây là mô hình mới góp phần thúc đẩy kinh tế phát triển nhưng cũng tiềm ẩn những rủi ro vì thiếu một khung pháp lý cần thiết quy định về tổ chức hoạt động, quyền hạn của chủ sở hữu, về trách nhiệm giải trình của các tập đoàn đối với chủ sở hữu vốn nhà nước... Đây là sơ hở và điều không bình thường trong nền kinh tế thị trường đòi hỏi phải sớm ban hành một khung pháp lý về tổ chức và hoạt động của các tập đoàn kinh tế nhà nước.

Điều 149 Luật Doanh nghiệp năm 2005 quy định về tập đoàn kinh tế nhà nước như sau: Tập đoàn kinh tế là nhóm công ty có quy mô lớn. Chính phủ quy định hướng dẫn tiêu chí, tổ chức quản lý và hoạt động của tập đoàn kinh tế. Câu hỏi đặt ra: Tập đoàn kinh tế là ai? Công ty mẹ hay toàn thể tập đoàn? Trong các quyết định của Chính phủ thành lập tập đoàn kinh tế quy định: Tập đoàn hoạt động theo mô hình công ty mẹ - công ty con; mối quan hệ giữa công ty mẹ trong tập đoàn với chủ sở hữu nhà nước, với các công ty con; công ty mẹ là công ty nhà nước. Quy định như

vậy thì tập đoàn là tổ hợp công ty mẹ và các công ty con hay chỉ là công ty mẹ?

Mục đích của Chính phủ khi thành lập các tập đoàn kinh tế là mong muốn tạo ra quả đấm đẩy mạnh phát triển nền kinh tế. Vì vậy, đã có nhiều tập đoàn kinh tế được thành lập như: Tập đoàn điện lực, Bưu chính viễn thông, Dầu khí, Dệt may Việt nam... Các tập đoàn, công ty lớn hiện nay đều là tập đoàn nhà nước, thường là độc quyền, được ưu đãi và có khả năng lũng đoạn thị trường rất lớn. Các tập đoàn đều có xu hướng đầu tư vào cả lĩnh vực tài chính ngân hàng, công nghệ mới nhằm tạo ra nhiều lợi nhuận, tránh rơi vào lạc hậu trong tương lai. Thí dụ công ty phần mềm Microsoft tìm cách mua công ty Yahoo (công cụ tìm kiếm trên mạng) vì sợ rằng phần mềm độc quyền như hiện nay sẽ mất chỗ đứng trong tương lai nên phải tìm ngành nghề, công nghệ mới nhằm tránh rủi ro cho công ty của mình. Công ty FPT doanh thu chủ yếu là bán điện thoại di động, sau này lại là một trong ba công ty được hưởng quyền sử dụng sóng do đó có thể mở dịch vụ điện thoại di động và cung cấp dịch vụ internet. Hiện nay, FPT đã mở thêm trường đại học FPT, ngân hàng FPT, công ty chứng khoán FPT. Tuy nhiên mặt trái của tập đoàn là khi hành trạng rộng vào nhiều ngành nghề khác nhau, quản lý

ở cấp cao của tập đoàn mất dần khả năng nắm bắt chuyên ngành sâu, tập đoàn dễ mất phương hướng và khả năng cạnh tranh yếu. Khi một phần của tập đoàn sụp đổ nó sẽ kéo theo sự sụp đổ của cả tập đoàn. Điều này dễ xảy ra trong thời hiện đại, nhất là khi các tập đoàn tham gia buôn bán tài chính phiêu lưu, không thể kiểm soát được như đã và đang xảy ra trên thế giới.

Như vậy, tập đoàn có tư cách pháp nhân không, nếu có là ai, Công ty mẹ hay cả tập đoàn. Nếu tập đoàn với tư cách pháp nhân thì không phù hợp với Bộ luật Dân sự Việt nam và cũng không phù hợp với tập tục quốc tế.

Đứng về mặt pháp lý các tập đoàn kinh tế nhà nước đều phải tôn trọng pháp luật thương mại, luật cạnh tranh. Các tập đoàn không có tư cách pháp nhân nhưng lại được trao các đặc quyền kinh doanh rất lớn mà chưa có quy định để quản lý, kiểm soát hoạt động của các tập đoàn, điều đó đang tiềm ẩn những nguy hiểm trước mắt cho nền kinh tế.

Đã đến lúc phải tổng kết hoạt động của tập đoàn thời gian qua so với hoạt động của mô hình tổng công ty nhà nước và tìm hiểu kinh nghiệm quốc tế về hoạt động của các tập đoàn để xây dựng một khung pháp lý

Hội Luật gia tỉnh Bình Thuận:

NÂNG CAO HIỆU QUẢ TUYÊN TRUYỀN PHÁP LUẬT Ở CƠ SỞ

Hội Luật gia tỉnh Bình Thuận vừa tổ chức Đại Hội Luật gia lần thứ 5.

Ông Trần Ngọc An, Chủ tịch Hội Luật gia tỉnh Bình Thuận cho biết: Trong 5 năm qua, Tỉnh Hội luôn chú trọng công tác tổ chức đến nay đã xây dựng và phát triển 632 Hội viên Luật gia có trình độ chuyên môn, đa số là Đảng viên, có trình độ Đại học chiếm 93%. Đây là lực lượng làm nòng cốt trên mặt trận tuyên truyền pháp luật.

Có nhiều Chi Hội, huyện thị xây dựng nhiều mô hình, câu lạc bộ pháp luật phòng chống tội phạm; tham gia góp ý kiến xây dựng nhiều dự án luật, trong đó đáng chú ý Luật Trưng cầu ý dân, Luật Trọng tài thương mại của Quốc hội giao

cho Hội Luật gia Việt Nam chủ trì biên soạn. Đồng thời, Tỉnh Hội luật gia đã xây dựng Trung tâm tư vấn pháp luật ở cơ sở đã trợ giúp pháp luật miễn phí cho các đối tượng chính sách, người nghèo trên 18.585 vụ việc và tham gia tốt công tác hoà giải ở cơ sở.

Thường trực tỉnh Hội còn là thành viên của Hội đồng tư vấn giải quyết các vụ việc tồn đọng, đã tham gia ý kiến giải quyết 423 vụ việc bức xúc nổi cộm (về đất đai, tranh chấp tài sản, đền bù giải toả, khiếu nại tố cáo) góp phần ổn định an ninh trật tự ở địa phương, bảo vệ quyền lợi hợp pháp chính đáng của dân, nâng cao ý thức chấp hành pháp luật cho nhân dân.

Ông Tom Scost, chuyên gia người Anh

và chuyên gia của Bộ Tư pháp đã đánh giá cao kết quả hoạt động của Trung tâm về tư vấn pháp luật và trợ giúp pháp lý cho người dân, nhất là các đối tượng chính sách.

Hội nghị đã thông qua nghị quyết, trong nhiệm kỳ tới Hội Luật gia tỉnh cần đẩy mạnh công tác tổ chức, nâng cao chất lượng hiệu quả xây dựng pháp luật, thực hiện phương hướng nhiệm vụ chung của Hội là: "Quản triệt và thực hiện tốt các tư tưởng chỉ đạo của Đảng và Nhà nước thể hiện trên các chỉ thị Nghị quyết của Đảng, chính phủ và của Tỉnh uỷ, UBND tỉnh đối với hoạt động của Hội, phát huy mạnh mẽ tinh thần đổi mới, năng động, sáng tạo, phát huy các nguồn lực tinh thần nhiệt tình trí tuệ của Hội viên và sự điều hành hiệu quả của các cấp Hội. Tích cực củng cố xây dựng hội vững mạnh, góp phần xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam, góp phần thực hiện đường lối của Đảng trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước và hội nhập kinh tế - quốc tế".

VĂN HÙNG

→ về tập đoàn kinh tế ở Việt nam. Về mặt pháp lý các nước thường cấm hoặc hạn chế các tập đoàn phi tài chính tham gia vào lĩnh vực tài chính, ngân hàng, các quỹ đầu tư nhằm đảm bảo rằng không có sự liên hệ mẹ-con giữa công ty phi tài chính và ngân hàng. Đồng thời các công ty mẹ-con vẫn phải đặt dưới sự giám sát chặt chẽ của cơ quan giám sát tài chính quốc gia nhằm tránh rủi ro và có thể ảnh hưởng xấu đến toàn bộ nền kinh tế. Qua tìm hiểu thực tế và thảo luận bước đầu có thể thấy những dấu hiệu đặc trưng của tập đoàn kinh tế nhà nước và phương thức hình thành tập đoàn như sau: Đó là nhóm các công ty, liên kết chủ yếu dưới hình thức công ty mẹ - công ty con, có từ hai doanh nghiệp trở lên, tạo thành tổ hợp kinh doanh lâu dài với nhau về lợi ích kinh tế, công nghệ, thị trường, trong đó doanh nghiệp nhà nước nắm giữ trên 50% vốn điều lệ để giữ vai trò chi phối đối với các doanh nghiệp thành viên khác và các liên kết giữa các doanh nghiệp. Tập đoàn không có vốn và tài sản

chung; không có tư cách pháp nhân mà chỉ các doanh nghiệp thành viên mới có; nhà nước là chủ sở hữu đối với phần vốn nhà nước trực tiếp đầu tư tại công ty mẹ, công ty mẹ là chủ sở hữu vốn nhà nước tại các doanh nghiệp thành viên. Hình thức liên kết chủ yếu thông qua đầu tư, góp vốn, sáp nhập, mua lại hoặc hợp đồng liên kết khác.

Cũng có ý kiến cho rằng không cần có quy định riêng để quản lý các tập đoàn, mà nhà nước có quyền quản lý bất cứ doanh nghiệp nào với tư cách là chủ sở hữu theo Luật doanh nghiệp.

Trong nền kinh tế thị trường các nước đều có các quy định đầy đủ về hành lang pháp lý cho các tập đoàn kinh tế hoạt động. Tập đoàn không có tư cách pháp nhân nhưng các thành viên trong tập đoàn vẫn có nhiều mối quan hệ về sở hữu, chiến lược, thị trường, công nghệ hay sản phẩm; đồng thời phải tuân thủ các báo cáo kế toán hợp nhất với công ty mẹ, các vấn đề về thuế, thủ tục mua bán hay hợp nhất, cầm câu kết hay lập ngân hàng...

Như vậy, đòi hỏi Chính Phủ phải sớm ban hành Nghị định để có một hành lang pháp lý quy định cụ thể hóa về địa vị pháp lý và quá trình hình thành cho đến điều hành, hoạt động và phát triển của các Tập đoàn kinh tế nhà nước. Cùng với việc quy định ba phương thức hình thành các tập đoàn là chuyển đổi từ tổng công ty nhà nước sang hình thức công ty mẹ - công ty con, trong đó công ty mẹ phải có vốn nhà nước không thấp hơn 7.000 tỷ đồng; phát triển một nhóm doanh nghiệp nhà nước thành tập đoàn kinh tế nhà nước, trong đó công ty mẹ do nhà nước nắm giữ 100% vốn điều lệ hoặc có cổ phần chi phối; liên kết thông qua sáp nhập, mua lại, đầu tư, góp vốn hay các thỏa thuận khác không trái quy định của pháp luật, cần xây dựng các quy định về quản lý, giám sát hoạt động của các tập đoàn, tạo hành lang pháp lý tốt nhất cho các tập đoàn kinh tế phát triển bền vững trong nền kinh tế thị trường. ■